

Textová časť

**Obnova vojenského cintorína z 1. sv.
vojny v B. Bystrici - Majeri**

6

“Spomínaš? Jeden vedľa druhého. Načo sme vtedy mysleli, tváre strhané únavou a v duši prázdno. Všetci sme boli jednou nohou v hrobe. Prežili sme na fronte. Dni, mesiace a niektorí roky. Vďačíme za to matkiným modlitbám? Kto vie, nás viera opustila.

Stále nás to prenasleduje, tá krajina rozrytá zákopmi a granátmi. Z našej pamäte už nikdy nevymiznú tie pekelné obrazy s gejírmí farieb pachov a zvukov.

Pri pochode na front sme boli bezstarostní a veselí, ale každých sedem a pol minúty z nás jeden zomrel v bojoch. Veľká vojna sa často popisuje ako niečo, čo sa ľuďom muselo stať, niečo čo sme si nechali vnívať. Ale pravda je niekde úplne inde. My sme túto vojnu vlastne schvaľovali a nekládli sme jej odpor. V roku 1914 sme s ňou súhlasili. Ako sme mohli povedať vojne svoje áno? Ako sme mohli dobrovoľne podstúpiť také martýrium? My sme vyhlásili vojnu vlastným životom, a už nikdy nebudeme ako predtým. Ako sa dá opísať tá hrôza, ktorá nás tam čakala. Ten hnilobný pach ľudských ostatkov tlejúcich v bahne zákopov. Tie obrazy nás dodnes prenasledujú ako hrozivé sny.

Budú naši potomkovia vedieť, čo sme na vlastnej koži prežívali? Čím sme si prešli? Ako sme sa s tým vyrovnávali. Používali sme slová ako vlasť, povinnosť, česť, hrdinstvo a nenávisť. Slová, z ktorých sme stvorili slovo vojna. Naša minulosť bola pochovaná v zákopoch. A k čomu to všetko bolo? Všetci volali už nikdy žiadnu vojnu, nikdy!

Všade sa vynorili zohavené tváre, akoby panoptikum strašidelnej krajiny lunaparku. Ale bol to krvavý bitúnok. Všade vyrástli pomníky padlým. Vidiš? Teraz tu stojíme v podobe večných stromov. Jeden vedľa druhého, v tichej krajine metafor. Pripomíname, upozorňujeme. Sme jasnou demonštráciou toho nechutného aktu. Budeme tu stáť, aby si to každý uvedomil....”

Stav

Miesto

Najväčší poľný lazaret v Uhorsku s citorínom. Miesto kde sa im stále pred očami opakovali tie hrôzy, ktoré prežili. Svet úprimných nádejí na prežitie. Zároveň krajina ticha. Krajina obetí. Obetí vojny, ktorá sa "musela" stať. Krajina a pamäť, ktorá toho toľko zažila.

Stopa

Táto krajina je dnes poznačená. Má na sebe vyryté zákerné jazvy. Ako by nestačilo raz. Každá doba blízkej minulosti v tejto krajine demonštrovala svoj postoj k pamäti tohto miesta.

Koncept riešenia

Rozhodnutie

Necitlivé zásahy radikálne zmenili podobu pôvodného cintorína, mnohé hodnoty sú nenávratne preč. Preto sme sa rozhodli uctiť pamiatku pochovaných vojakov prostredníctvom výsadby ušľachtilých stromov. Mierka a forma navrhovaného druhu bude dôstojne symbolizovať osobu každého z nich. Symbol večnosti v podobe 1 380 kusov vyšľachteného dlhovekého dubu - *Quercus robur* 'Fastigiata Koster'. Pravidelný raster tak príznačný pre organizovanie hrobov, tak získa objem až do výšky 15 metrov, štruktúru, silu významu. Stromy v rozostupe 3 x 3 metre, s maximálnym priemerom koruny 3 metre a nasadenou korunou do výšky 4 metre však nevytvoria vizuálnu bariéru, najmä v okolí dopravných komunikácií.

Vrstvy

Založenie konceptu na vrstve vysádzania stromov, miesto vytvárania replík hrobových miest, nám umožnilo obnoviť a rozvinúť vrstvu pôvodne trasovaných chodníkov. Pribudla nová vrstva troch pietnych miest. Pamätná stena, ktorá nesie kompletný menoslov vojakov pochovaných na pôvodnej ploche cintorína. Pamätník ako zachovaný artefakt a pietna lúčka.

Vytvárame minimálne v našich podmienkach bezprecedentný návrh parkového vojenského cintorína v Banskej Bystrici - Majeri

Odhadované náklady

I. etapa

plocha 6 370 m²
odhadovaná cena 177 250,- eur

II. etapa

plocha 4 020 m²
odhadovaná cena 55 650,- eur

Spolu I. a II. etapa

odhadované cena spolu 232 900,- eur